
Insemnări ieșene

Revistă bilunară

Măcelurile din Spania.

Ceiace se petrece astăzi în Spania a fost calificat de cartea-sfântă drept „abominația dezolării“. Este un sfârșit al timpului său pentru această țară; este intrarea în altă zodie a vieții; e o lichidare a unor grave boli trecute și a unor grele păcate. Dumnezeu bate aici pe om într'a șaptezeci-și-șaptea generație. Fratele ucide pe frate; creștinul dă foc bisericii sale; măcelurile umblă în lungul și latul provinciei ce naște balauri apocaliptici.

Istoricii și sociologii vor cerceta și vor descoperi toate, vor găsi pricini felurite, vor face prognosticuri de tot felul. Unii au și găsit pricina nenorocirii în greșala unui funcționar dela un post de radio-difuziune. Tot așa s'a spus că pricina războiului celui mare a fost gestul unui fanatic sîrb.

Vă rog să vă aduceți aminte că această încintătoare parte a lumii, așa de luminoasă, de strălucită și de originală, a adăpostit în hotarele ei o mulțime de neamuri, dela oștirile cartagineze și romane până la vandali, vizigoți și mauri; toate s'au amestecat cu populații romanice și cu altele. S'ar fi putut să iasă din asta o sinteză nobilă, ca în Franța. Ca și în Franța, unde dintr'o sută de popoare și o sută de dialecte a ieșit admirabilul popor de azi și armonioasa limbă care călăuzește cultura noastră. S'ar fi putut să iasă, dacă împrejurările istorice și altele tainice ar fi dat conducătorilor de aici o cumpănă dreaptă a inteligenței și sufletului. Regii Franței și oamenii mari care au călăuzit destinele ei au pus vigoare, unitate și mlădiere în acest organism, încit astăzi Franța se identifică cu însăși civilizația Europei. Lăcomia, ura și fanatismul duse la exces au fost caracteristicele călăuzitorilor Spaniei în veacuri. Maurii și Evreii au fost urmăriți individ cu individ pînă la exterminare; autohtonii Americii au suferit un tratament pe care abia îl pot concepe imaginațiile cele mai sîngeroase: ca să li se fure aurul, nevinovații au fost răstigniți și măcelăriți pînă la istovire; muncitorul de pămînt a ajuns în zilele noastre schilav de osînda unei robii nemilostive, fără dreptate, fără speranță; inchiziția a turmări pe cetățean pînă în cel din urmă ascunziș al căminului

său. La cea mai mică mișcare țărani au fost masacrați; pentru motive totdeauna obscure poliția inchiitorială a sămănat teroarea, ura, desfacerea familiilor. Rugurile pe care ardeau oamenii au devenit petreceri publice: lugubru spectacol al nebulilor și epilepticilor. Cînd a fost liniște? cînd a fost răgaz? cînd a fost zimbet și odihnă a bietului suflet și a nefericitului om de rînd în această încintătoare Spanie, în curs de secole? Dela taciturnul Filip, care-și plimba neliniștile prin sălile pustii ale Escorialului, pînă la cei din urmă suverani, dela cei mai vechi nobili, înguști și fanatici, pînă la cel din urmă don Quijote, toți au sămănat vînt; viața acestor clanuri conducătoare s'a răzămătat pe falș; religia lor n'a fost iubire; sfirșitul unei asemenea opere nu poate fi decît cel de azi. Maurii spîrcuiți se întorc din Africa în vechea patrie, ca să răzbune mormintele crunte ale strămoșilor lor; legiunile de aventurieri ai tuturor neamurilor amestecate bombardează monumentele: sînt urmașii vandalilor, vizi-goșilor, bascilor, evreilor urgisiși, crucificați și arși odinioară; lucrătorii se ridică în numele unor libertăți pe care acest pămînt nu le-a avut niciodată; țărani luptă pentru pămîntul pe care au gemut asudînd sînge veacuri după veacuri; urmașii nobililor își caută în incendii și masacre un drept perimat; toți sînt în puterea Demonului Distrugerii, pentru nimene nu mai există Patrie. Căci a venit vremea răscumpărărilor celor tîrzii, pe care Dumnezeu nu le-a voit în rinduile sale armonioase, dar pe care oamenii le-au acumulat cu îndărătnicie.

Instituțiile sînt convenții; apar, se schimbă, trec. Necesare ca oamenii să creadă în ele, pentru a urma o linie de îmbunătățire; și să le prefacă la timp, cu inteligență. Nu e suficient să fii un popor, sau un conglomerat în stare de a deveni popor. Pentru ca acest popor să devie o afirmare și o valoare pe planetă, trebuie să știe a alcătui și a călăuzi cu puterile sale interioare un stat, adică disciplină și muncă organizată, sub semnul ordinii și al siguranței pentru toți. Astfel acest popor, cu toleranță și iubire călăuzitoare, poate propăși și în domeniile materiale și în cele spirituale. Istoria ne arată că așa s'a transformat Franța, așa Anglia; catastrofa spaniolă ne demonstrează în alt chip acest adevăr, dîndu-ne și nouă un avertisment teribil. Căci și noi, după realizarea unității neamului, avem de întemeiat de astăzi înainte statul puternic de care neamul are nevoie pentru a intra în definitivatul istoriei.

Mihail Sadoveanu.